

DOI: 10.7251/GFP2616083S

UDC: 343.431:321.01(430)(439)

Originalni naučni rad*Datum prijema rada:*
5. maj 2026.*Datum prihvatanja rada:*
3. jun 2026.

Trgovina ljudima u krivičnom zakonodavstvu SR Njemačke

Apstrakt: Kao teško međunarodno krivično djelo koje je usmjereno protiv dostojanstva čovjeka, njegovih osnovnih sloboda i prava, trgovina ljudima je, na temelju međunarodnih dokumenata OUN i Savjeta Evrope, propisana kao specifično krivično djelo u više evropskih krivičnih zakonodavstava. S obzirom na to da se izvor ove inkriminacije nalazi u međunarodnim standardima, njena sadržina, karakteristike, te oblici ili vidovi ispoljavanja se uređuju na različite načine u nacionalnim zakonima. U radu se analiziraju pojam, elementi i obilježja krivičnog djela trgovine ljudima u krivičnom zakonodavstvu Savezne Republike Njemačke. U tom kontekstu, ukazuje se na sličnosti, odnosno razlike između ova dva zakonodavstva u pogledu pravnog uređenja kažnjivosti za krivično djelo trgovine ljudima u različitim pojavnim oblicima ispoljavanja.

Ključne reči: trgovina ljudi, eksploatacija, ranjivost žrtve, krivično djelo, kazna.

1. UVOD

U posljednje vrijeme uočljiv je porast novih i različitih kriminalnih pojava, posebno onih koje su povezane sa međunarodnim elementom, odnosno sa elementom organizovanog transnacionalnog kriminaliteta. Među ovim različitim oblicima ispoljavanja društveno opasnog ponašanja pojedinaca i grupa naročito se izdvajaju ona krivična djela koja imaju prekogranični karakter, pa se u njihovo sprječavanje, odnosno suzbijanje uključuje međunarodna zajednica univerzalnog i regionalnog karaktera, u širim ili u užim razmjerama. Tu se posebno izdvajaju: korupcija, pranje novca, zloupotreba opojnih droga, finansiranje terorizma, nasilje u porodici ili u partnerskim odnosima, a posebno trgovina ljudima. Uz to, propisivanje trgovine ljudima (posebno ženama i djecom), kao međunarodnog krivičnog djela u širem smislu (čiji se osnov za inkriminaciju nalazi u međunarodnim dokumentima, ali čije propisivanje u nacionalnim krivičnim zakonodavstvima pojedinih država, bilo u okviru opšteg, klasičnog, konvencionalnog, bilo u okviru organizovanog transnacionalnog kriminaliteta, zavisi isključivo od volje nadležnih organa države), predstavlja specifičnost pozitivnog krivičnog zakonodavstva mnogih evropskih država.

Za ovo je krivično djelo, bez obzira na zakonski naziv, sadržinu ili karakteristike, te raznolike oblike ili vidove ispolja-

Marina M. Simović

Redovni profesor Fakulteta pravnih nauka Panevropskog univerziteta "Apeiron" u Banjoj Luci i sekretar Ombudsmana za djecu Republike Srpske, Republika Srpska – Bosna i Hercegovina; marina.simovic@gmail.com; ORCID 0009-0008-3330-4023

vanja propisan razuđen sistem kazni, ali i drugih krivičnih sankcija, u prvom redu mjera bezbjednosti, kao i posebnih krivičnopravnih mjera imovinskog karaktera – oduzimanje neposredne ili posredne imovinske koristi, odnosno prošireno oduzimanje imovine. Međutim, pored represivnih mjera (krivičnih sankcija), sva savremena zakonodavstva poznaju široku lepezu različitih opštih, odnosno posebnih preventivnih mjera, kao i postupaka različitih državnih i društvenih organa i organizacija u cilju sprječavanja pojedinih oblika i vidova ispoljavanja trgovine ljudima sa različitim oblicima eksploatacije (iskorišćavanja). Upravo suštinu, srž trgovine ljudima kao kažnjive djelatnosti predstavljaju dva njena konstitutivna elementa. To su: a) iskorišćavanje nemoći, nevolje ili nedovoljnog uzrasta (zrelosti) pasivnog subjekta i b) eksploatacija pasivnog subjekta na različite načine: za prostituciju, pornografiju, polne zloupotrebe, prosjačenje, skitničenje i vršenje krivičnih djela ili za radnu eksploataciju.

Sve te mjere su upravljene na otkrivanje, sprječavanje i suzbijanje različitih djelatnosti trgovine ljudima sa više pojavnih oblika/vidova ispoljavanja. Na taj način one treba da doprinesu krugu savremenih država da organizovanom, sistematskom i kontinuiranom aktivnošću različitih državnih organa, odnosno društvenih subjekata stanu na put ovom opasnom društvenom zlu. Svakako da u ovoj borbi primjena represivnih mjera – krivičnih sankcija ne može da bude dovoljna, jedina, niti potpuna. Naravno da u ovoj borbi svaka država treba i mora da računa na pomoć drugih država, pa i čitave međunarodne zajednice upravo na onaj način kako i kriminalitet ne poznaje granice između država, pa ni između kontinenata.

2. TRGOVINA LJUDIMA U PRAVU EVROPSKE UNIJE

Danas trgovina ljudima predstavlja međunarodno krivično djelo u širem smislu (nepravo, mješovito međunarodno krivično djelo), čiju sadržinu, karakteristike, elemente bića, te oblike/vidove ispoljavanja propisuju međunarodni dokumenti, ali je svaka pojedina država slobodna da odluči da li će, na koji način, u kom obimu ovu inkriminaciju unijeti u domaći, interni, nacionalni krivičnopravni sistem koja se nalazi u nadležnosti domaćeg krivičnog, a ne međunarodnog pravosuđa. To znači da osnov za ovu inkriminaciju predstavljaju brojni univerzalni ili regionalni međunarodni dokumenti, među kojima se nalazi i direktive Evropske unije.

Potpisivanjem ovih međunarodnih pravnih akata pojedine države su preuzele obavezu da u svom nacionalnom krivičnom zakonodavstvu predvide ovo krivično djelo, te da mu odrede vrstu i mjeru kazne, odnosno druge krivične sankcije. Stoga je logično da je trgovina ljudima sa različitim oblicima i vidovima ispoljavanja propisana kao krivično djelo u brojnim savremenim, u prvom redu, evropskim krivičnim zakonodavstvima¹.

Sprječavanju i suzbijanju trgovine ljudima se, pored Organizacije Ujedinjenih nacija i Savjeta Evrope, takođe bavi još i Evropska unija. Naime, u okviru ove regionalne organizacije se zalažu za primjenu oštrijih preventivnih mjera, oštrije kažnjavanje trgovaca ljudima, ali i za bolju zaštitu žrtava².

Direktiva Evropske unije o sprječavanju i borbi protiv trgovine ljudima i zaštiti njenih žrtava broj 2011/36/EU, koja je donijeta od strane Evropskog parlamenta i Savjeta u aprilu 2011. godine, zamijenila je Okvirnu odluku Savjeta 2002/629/JHA iz 2002. godine. Po-

¹ Vidi Petrović, D. (2012) Nacionalna zakonodavstva u svjetlu harmonizacije sa međunarodnim standardima za eliminisanje trgovine ljudima. Strani pravni život br. 1, 66-86.

² Vidi Veber, S., Koštić, Z. (2011) Obilježja trgovanja ljudima u Republici Hrvatskoj. Policija i sigurnost br. 2, 203-210.

sebnu ulogu u unaprjeđenju sistema suprotstavljanja trgovini ljudima u oblasti kaznenog zakonodavstva predstavlja Direktiva (EU) broj 2024/1712 Evropskog parlamenta i Savjeta iz juna 2024. godine. Navedene Direktive Evropske unije primjenjuje se na trgovinu unutar industrije seksualnim uslugama ili na eksploataciju radne snage, na primjer, u građevinarstvu, poljoprivredi ili u domaćinstvima³.

Nedavno je donijeta nova Direktiva (EU) 2024/1712 Evropskog parlamenta i Savjeta od 13. juna 2024. godine o izmjeni Direktive 2011/36/EU o sprječavanju i suzbijanju trgovanja ljudima i zaštiti njegovih žrtava⁴. Ovom direktivom takođe se ističe da se svake godine nekoliko stotina hiljada ljudi trguje u Evropsku uniju ili unutar Evropske unije. Veliki broj žrtava iskorišćava se u svrhe prostitucije (43% što obuhvata pretežno žene i djevojke) ili su predmet eksploatacije radne snage (32%). Njome su određeni minimalni standardi za propisivanje krivičnih djela i krivičnih sankcija koje su predviđene za trgovce ljudima⁵. Takođe se uvode zajednička pravila za prevenciju krivičnih djela trgovine ljudima, ali i zaštite žrtava. To je i logično jer ova direktiva teži ka stvaranju takvog okruženja koje će odvratiti trgovce ljudima, te istovremeno garantovati pomoć i zaštitu žrtvama trgovine, posebno djeci.

Novim međunarodnim dokumentom⁶ se daje šire pojmovno određenje trgovine ljudima, koja sada uključuje dodatne oblike eksploatacije. "Eksploatacija", prema novom određenju, obuhvata, kao minimum, eksploataciju prostituisanja drugih ili druge oblike seksualnog iskorišćavanja, prisilni rad ili usluge, uključujući prosjačenje, ropstvo ili prakse slične ropstvu, ropskom položaju, eksploataciju kriminalnih aktivnosti ili uklanjanje organa. Ova definicija takođe obuhvata trgovinu ljudima u cilju usvajanja ili prisilnog braka⁷.

"Eksploatacija kriminalnih aktivnosti" dalje podrazumijeva iskorišćavanje nekog lica, kako bi se ono bavilo, na primjer, džeparenjem, krađom po trgovinama, trgovinom opojnom drogom ili drugim krivičnim djelima koja podliježu sankcijama i uključuju finansijsku dobit. Novom Direktivom propisuje se posebni zakonski maksimum kazne zatvora u trajanju od najmanje pet godina za krivično djelo trgovine ljudima. Inače, ovaj krivični/kazneni evropski standard se već primjenjuje u svim državama članicama Evropske unije. Sudije mogu, samo izuzetno, primjenom olakšavajućih okolnosti, odrediti niže kazne⁸.

Kazna zatvora u trajanju do deset godina učiniocu krivičnog djela trgovine ljudima može biti izrečena ukoliko postoje naročito otežavajuće okolnosti, među kojima posebnu ulogu i značaj imaju okolnosti kao što su⁹: a) ako je krivično djelo učinjeno iskorišćavanjem djece (lica uzrasta do osamnaest godina), b) ako je krivično djelo učinjeno u okviru

³ Vidi Iljić, D. (2008) Kaznenopravni i kriminalistički aspekti trgovanja ljudima. magistarski rad. Zagreb: Pravni fakultet, 87-104.

⁴ Document No. 32024L1712, Službeni list Evropske unije 2024/1712 od 24. juna 2024.

⁵ Vidi Bunić, Ž. (2011) Pravni i institucionalni okvir za suzbijanje trgovanja ljudima u Republici Hrvatskoj. Doktorska disertacija. Zagreb: Pravni fakultet, 171-189.

⁶ Vidi Milivojević, L. (2005) Organizirani kriminalitet i trgovanje ljudima. Hrvatska pravna revija br. 5, 88-95.

⁷ Vidi Danziger, R. (2006) Where are the victims of trafficking. Forced Migration Review br. 25, 10-12.

⁸ Vidi Ofak, L., Munivrana Vajda, M. (2019) Preporuke za poboljšanje hrvatskog pravnog okvira i mjera za suzbijanje i prevenciju trgovanja ljudima. Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu br. 1, 59-87.

⁹ Vidi Javor, I. (2003) Suzbijanje trgovanja ljudima. Carinski vjesnik br. 10, 31-37.

kriminalne grupe ili organizacije, c) ako je preduzetom radnjom izvršenja krivičnog djela prouzrokovana posljedica u vidu ugrožavanja života nekog lica i d) ako je pri izvršenju krivičnog djela upotrijebljeno teško nasilje.

Ova direktiva kao kažnjive i zabranjene djelatnosti propisuje takođe i sljedeće radnje¹⁰: a) podsticanje (podstrekavanje) – umišljajno navođenje drugog lica na izvršenje krivičnog djela trgovine ljudima, b) pomaganje – umišljajno omogućavanje ili olakšavanje izvršenja ovog krivičnog djela, c) navođenje – psihološko uticanje na volju drugog lica u smislu donošenja nove ili učvršćivanja postojeće, nedovoljno čvrste, kolebljive odluke za izvršenje ovog krivičnog djela i d) pokušaj izvršenja krivičnog djela – umišljajno preduzimanje, započinjanje radnje izvršenja bez nastupanja posljedice.

Takođe, Direktiva, pored krivične odgovornosti fizičkog lica za izvršenje krivičnog djela trgovine ljudima, bilo u svojstvu izvršioca ili saučesnika, poznaje i krivičnu odgovornost pravnog lica. Naravno, i ovdje radnju izvršenja konkretnog krivičnog djela preduzima fizičko lice koje postupa u ime ili za račun (u korist) pravnog lica. Pravnom licu se u ovom slučaju mogu izricati različite vrste mjera društvene reakcije kao što su krivične i nekrivične (prekršajne, administrativne) novčane kazne, kao i druge sankcije kao što su: a) oduzimanje prava na javnu pomoć ili povlastice, b) privremena ili stalna zabrana obavljanja komercijalne djelatnosti, c) sudski nadzor ili d) privremena ili stalna obustava poslovanja.

Konačno, države članice Evropske unije trebaju, takođe, osigurati da se prema učiniocu krivičnog djela trgovine ljudima, pored kazni, odnosno drugih krivičnih sankcija (mjera bezbjednosti), izreknu i posebne krivičnopravne mjere kao što je oduzimanje sredstava i dobiti od izvršenih krivičnih djela ove vrste¹¹.

Direktiva, pored toga, inkriminiše kao kažnjivo djelo svjesno korišćenje usluga lica koja su žrtve trgovine ljudima, što može da ima snažno preventivno dejstvo na sprječavanje ove pojave, ali i širenja trgovine ljudima. Naime, ovakvim pravnim rješenjima se obeshrabruje, destimuliše potražnja za žrtvama trgovine ljudima, odnosno za njihovim "uslugama". Ovakim rješenjem se kažnjavaju za pojedine oblike trgovine ljudima poslodavci, kako državljani trećih zemalja, sa legalnom dozvolom boravka, tako i državljani Evropske unije, ali i kupci (korisnici, konzumenti) seksualnih usluga i bilo koja lica koja su predmet (objekt) trgovine ljudima, bez obzira na njihovo državljanstvo.

U nastavku ćemo analizirati osnovne elemente i obilježja bića krivičnog djela trgovine ljudima, odnosno njegovih specijalnih oblika ispoljavanja u vidu "eksploatacije pasivnog subjekta sa različitim ciljem (svrhom), sa više kvalifikatornih okolnosti zbog kojih je propisano pooštreno kažnjavanje, i to u dva zakonodavstva: Savezne Republike Njemačke i Republike Mađarske.

3. TRGOVINA LJUDIMA U KRIVIČNOM ZAKONODAVSTVU SAVEZNE REPUBLIKE NJEMAČKE

Za razliku od rješenja u mađarskom zakonodavstvu koje poznaje samo jedno krivično djelo trgovine ljudima, ali uz kažnjive pripreme radnje (što je rijetkost u savremenom krivičnom pravu), Krivični zakonik Savezne Republike Njemačke¹² u glavi osmoj u posebnom

¹⁰ Vidi Ristivojević, B. (2015) Mit o trgovini ljudima u međunarodnom krivičnom pravu. Novi Sad: Pravni fakultet, 98-107.

¹¹ Vidi Kovčo Vukadin, I. (2003) Trgovanje ljudima – kriminološki i kaznenopravni aspekt. Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu br. 2, 665-718.

¹² Strafgesetzbuch – StGB, BGBl. I S. 3322..., BGBl. 2024 I Nr. 351....., BGBl. 2026 I Nr. 106-108

dijelu, pod naslovom “Krivična djela protiv lične slobode” (*Straftaten gegen die persönliche Freiheit*) propisuje trgovinu ljudima kao osnovno, temeljno krivično djelo, uz još četiri posebna, specijalna, specifična krivična djela “iskorišćavanja ili eksploatacije” pasivnog subjekta na različite načine, sa različitom svrhom.

Krivično djelo “Trgovina ljudima” (§ 232.) – *Menschenhandel*, predstavlja osnovnu inkriminaciju u pravu Savezne Republike Njemačke utemeljenu na navedenim evropskim dokumentima. Pored ove inkriminacije, kao srodna, slična djela trgovini ljudima propisana su sljedeća krivična djela eksploatacije: a) prisilna prostitucija (§ 232a.), b) prisilni/prinudni rad (§ 232b.), c) radna eksploatacija ili “iskorištavanje rada” (§ 233.) i d) iskorišćavanje (eksploatacija) lišenjem slobode” (§ 233a.).

3.1. Trgovina ljudima

Krivično djelo “Trgovina ljudima” (§ 232.) predstavlja osnovnu, temeljnu inkriminaciju ove vrste zasnovanu na navedenim međunarodnim standardima u okviru Savjeta Evrope, odnosno Evropske unije, za koju je propisana kazna zatvora u trajanju od šest mjeseci do pet godina, pri čemu je i sam pokušaj djela (u smislu njegovog umišljajnog započinjanja, bez nastupanja posljedice) takođe kažnjiv (stav 4.).

Osnovni oblik djela sadrži prilično obimnu, opširnu sadržinu na koju ukazuje više konstitutivnih elemenata bića.

Prvi element djela, pored objekta zaštite koji se ogleda u: a) slobodi odlučivanja drugog lica kao osnovnoj vrsti osnovne, temeljne ljudske slobode i b) dostojanstvu ljudske ličnosti, predstavlja radnja izvršenja.

Za postojanje djela je potrebno da se radnja izvršenja preduzima prema određenom licu kao žrtvi – pasivnom subjektu. To dalje znači da je učinilac upravo u vrijeme izvršenja djela svjestan, da ima potpunu i pravilnu svijest, znanje o svojstvu pasivnog subjekta koji može biti: a) lice koje se nalazi u stanju lične ili ekonomske nevolje, zavisnosti ili bespomoćnosti koja je povezana (nastala ili intenzivirana) usljed njegovog boravka u inostranstvu - u stranoj državi ili b) mlađe punoljetno lice – lice uzrasta do nenavršene dvadeset-prve godine života.

Radnju izvršenja djela čini više alternativno propisanih djelatnosti kao što su: a) regrutovanje – animiranje, pridobijanje, navođenje drugog lica na određenu aktivnost, b) prevoz – bilo kojim saobraćajnim sredstvom u suvozemnom, vodenom ili vazdušnom saobraćaju, bilo tajno (prikriveno), bilo javno, c) premještanje – prebacivanje lica sa jednog mjesta na kome se do tada nalazilo na neko drugo, najčešće skriveno mjesto, d) skrivanje – činjenje nedostupnim lica da bilo ko drugi sazna za mjesto njegovog boravka ili e) primanje – prihvatanje lica u državinu, neposredno ili posredno.

Za postojanje ovog krivičnog djela je potrebno da se neka od navedenih djelatnosti preduzima prema određenom licu kao pasivnom subjektu, ali sa određenim ciljem¹³: 1) da se ono iskorišćava (eksploatiše u sljedećim oblicima): a) za bavljenje prostitucijom ili za vršenje polnih radnji na ili pred učiniocem djela ili u odnosu na neko treće lice ili u dozvoljavanju (trpljenju) polnih radnji na sebi koje bi preduzeo učinilac djela ili neko treće lice, b) za zapošljavanje (rad) koje postoji ako se zapošljavanje obavlja radi nesrazmjerne dobiti pod radnim uslovima koji su u gruboj nesrazmjeri s radnim uslovima drugih zaposlenih

(21. April 2026).

¹³ Vidi (2025) Münchener Kommentar zum Strafgesetzbuch: StGB. Band 4: §§ 185-262 Kommentar. 5. Auflage. München: C.H.Beck, 822-826.

lica koji obavljaju isti ili uporediv posao (eksploatorsko zapošljavanje), c) za bavljenje prosjačenjem ili d) za izvršenje krivičnih djela, 2) da se ono zadrži u podređenom ili zavisnom položaju: u ropstvu, kmetstvu, dužničkom ropstvu ili u drugim sličnim uslovima ili 3) da mu se protivpravno (protivno medicinskim pravilima, bez njegove saglasnosti) oduzme neki (bilo koji) organ radi transplantacije trećem licu.

Izvršilac djela može biti svako lice, dok se u pogledu krivice zahtijeva direktan umišljaj koji karakteriše cilj, svrha preduzimanja radnje izvršenja.

Krivično djelo trgovine ljudima, pored osnovnog oblika, ima još dva teža, kvalifikovana oblika ispoljavanja, za koja je propisana kazna zatvora u trajanju od šest mjeseci do deset godina.

Prvi teži oblik djela (stav 2.) kvalifikuje poseban opasan ili prevarni način preduzimanja radnje izvršenja djela: regrutacije, prevoza, premještanja, skrivanja ili primanja lica sa ciljem njegovog iskorišćavanja. To su sljedeći načini izvršenja djela u smislu kvalifikatorne okolnosti¹⁴: a) upotreba, primjena sile u smislu fizičke, mehaničke ili druge snage (svjetlosne, toplotne energije, hipnoze, omamljujućih sredstava ili supstancija) učinioca prema žrtvi, b) kvalifikovana prijetnja u vidu najave, izjave kojom se stavlja u izgled nanošenje teške tjelesne povrede žrtvi ili c) obmanom – dovođenjem ili održavanjem žrtve u pogrešnom ili nepotpunom saznanju o određenim činjenicama.

Drugi teži oblik krivičnog djela trgovine ljudima karakterišu sljedeće kvalifikatorne okolnosti (stav 3.): 1) svojstvo pasivnog subjekta (žrtve) – maloljetno lice u vrijeme izvršenja djela (dakle, lice uzrasta do osamnaest godina, 2) prouzrokovana posljedica koja se kao rezultat nehata učinioca javlja u sljedećim oblicima: a) teško zlostavljanje žrtve, b) bezobzirno ugrožavanje života žrtve ili c) teška tjelesna povreda žrtve ili 3) poseban način izvršenja djela koji se javlja kao: a) pobuda (motiv) učinioca - izvršenje djela radi sticanja imovinske koristi ili b) organizovano izvršenje djela u svojstvu člana bande koja je osnova na sa ciljem da djeluje duže, odnosno da ponovljeno vrši ova krivična djela.

3.2. Krivična dela eksploatacije

3.2.1. Prisilna prostitucija

Prvo posebno krivično djelo eksploatacije nosi naziv "Prisilna prostitucija" (§ 232a.) – *Zwangsprostitution*. Radi se o specifičnom obliku iskorišćavanja, izrabljivanja, eksploatacije drugog lica koje se nalazi u teškoj situaciji, upravo njenim iskorišćavanjem zloupotrebom sa ciljem da se prinudi na prostituciju (na pružanje polnih usluga za protivnaku – imovinsku korist).

Kao objekat zaštite javljaju se dvije društvene, ali i lične vrijednosti: a) sloboda odlučivanja čovjeka u sferi polnih odnosa i b) ljudsko dostojanstvo – dostojanstvo ličnosti.

Ovo krivično djelo čine sljedeći bitni, konstitutivni elementi. To su¹⁵:

1) svojstvo žrtve – mlađe punoljetno lice, dakle, lice uzrasta do nenavršne dvadesetjednogodišnje godine života,

2) radnja izvršenja djela se sastoji u navođenju drugog lica. To je specifičan oblik podstrekavanja, podsticanja drugog lica da donese određenu odluku ili odluku određene

¹⁴ Vidi Arzt, G., Weber, U., Hilgendorf, E. (2021) Strafrecht. Besonderer teil. 4. Auflage. Bielefeld: Giesecking, 221-225.

¹⁵ Vidi Rengier (2026) Strafrecht. Besonderer teil II. Delikte gegen Person und die Allgemeinheit. 27. neu bearbeitete Auflage. München: C.H. Beck, 294-298.

sadržine ili da promijeni postojeću, ranije već donesenu odluku. Ovakvo zakonsko rješenje ukazuje da je ovdje radnja navođenja predviđena kao samostalna inkriminacija, a ne kao oblik saučesništva;

3) radnja izvršenja navođenja se sastoji u psihološkim djelatnostima uticanja na volju, odluku drugog lica da: a) započne ili nastavi sa prostitucijom, b) da preduzima polne radnje kojima se iskorišćava, sa ili pred učiniocem ili pred trećim licem ili c) da dopusti (trpi) da učinilac ili neko treće lica sa njim stupi u polne odnose (u vidu zadovoljenja polnog nagona);

4) radnja izvršenja se preduzima na određenom mjestu – u inostranstvu, dakle, u stranoj državi i

5) radnja izvršenja se preduzima na određeni način – zloupotrebom (*abusus*) u vidu iskorišćavanja lične ili ekonomske nevolje ili bespomoćnosti drugog lica, ako su takva stanja upravo u vezi, povezana s njegovim boravkom u stranoj državi.

Izvršilac djela može da bude svako lice, dok se u pogledu krivice učinioca zahtijeva umišljaj koji obuhvata njegovu svijest o svojstvu žrtve, odnosno stanju u kome se nalazi.

Za osnovno djelo je propisana kazna zatvora u trajanju od šest mjeseci do deset godina. Prema zakonskom rješenju (stav 2.), pokušaj u smislu započinjenja izvršenja ovog dela je takođe kažnjiv propisanom kaznom.

Teži oblik djela (stav 3.), za koji je propisana kazna zatvora u trajanju od jedne do deset godina, karakteriše opasan ili specifičan način preduzimanja radnje izvršenja navođenja (podstrekavanja) drugog lica (bez obzira na pol) da započne ili da nastavi sa bavljenjem prostitucijom ili da učestvuje u polnim radnjama (za protivnakuadu). To su sljedeći načini izvršenja djela: a) upotreba sile u smislu fizičke ili psihičke, neposredne ili posredne prinude kao ljudske snage učinioca prema žrtvi, b) prijetnja – stavljanje u izgled nanošenja teške tjelesne povrede žrtvi ili c) obmana – u vidu dovođenja ili održavanja u zabludi žrtve neistinitim saopštavanjem kakvih činjenica ili njihovim prećutkivanjem.

Privilegovani, lakši oblik djela, za koji je propisana kazna zatvora u trajanju od tri mjeseca do pet godina postoji u dva slučaja:

1) kada se radi o, "lakšim, blažim slučajevima" (stav 5.). Kada postoji lakši slučaj izvršenja djela, odnosno preduzimanje radnje izvršenja (na način ili pod okolnostima od značaja za postojanje ove inkriminacije), prouzrokovana posljedica, te svojstvo žrtve, predstavlja faktičko pitanje koje nadležni sud rješava u svakom konkretnom slučaju na bazi svih utvrđenih objektivnih okolnosti (vezanih za učinjeno djelo), odnosno subjektivnih okolnosti (vezanih za ličnost žrtve) i

2) kada se kao učinilac javlja lice koje koristi polne usluge ili dopusti (pomogne, omogućiti) drugom licu da koristi polne usluge lica za koje se zna da je žrtva trgovine ljudima ili koja se bavi prostitucijom (stav 6.).

Konačno, iz kriminalnopolitičkih razloga (stav 6.) dozvoljena je mogućnost oslobođenja od kazne učinioca djela prinudne prostitucije ako su ispunjeni sljedeći kumulativni uslovi: a) kao učinilac se javlja lice koje koristi polne usluge ili dopusti (pomogne, omogućiti) drugom licu da koristi polne usluge lica za koje se zna da je žrtva trgovine ljudima ili koja se bavi prostitucijom, b) učinilac je dobrovoljno (bez obzira na vrstu razloga) prijavio nadležnim državnim organima djelo koje je učinjeno na štetu žrtve koja se bavi prostitucijom i c) potrebno je da u vrijeme podnošenja prijave učinioca ovo krivično djelo još uvijek nije bilo u cijelosti ili djelimično otkriveno, što je bilo poznato ili je moglo biti poznato učiniocu djela.

3.2.2. Prinudni rad

Specifičnu prirodu, sadržinu, odnosno elemente bića pokazuje krivično djelo pod nazivom “Prinudni rad” (§ 232b.) – *Zwangsarbeit*. Ova specifična inkriminacija kojom se povrjeđuje lična sloboda odlučivanja čovjeka, sastoji se u navođenju: a) drugog (bilo kog) lica na dva alternativno propisana načina: a) iskorišćavanjem ličnih ili ekonomskih nevolja (nedaća) ili stanja bespomoćnosti drugog lica, a koje su (neposredno, direktno) povezane s njegovim boravkom u stranoj (bilo kojoj) državi ili b) mlađeg punoljetnog lica (lica uzrasta do nenavršene dvadesetjedne godine života u vrijeme izvršenja djela). Ovdje je radnja podstrekavanja, navođenja, uticanja na volju drugog lica sa određenim ciljem (svrhom), koja predstavlja motiv učinioaca na preduzimanje radnje, ali taj cilj ne mora biti ostvaren u svakom konkretnom slučaju¹⁶.

Zakonik kao cilj preduzimanja radnje izvršenja ovog krivičnog djela navodi alternativno: a) da drugo lice prihvati ili nastavi eksploatatorski posao, b) da drugo lice stupi, pristane na podređeni, zavistan položaj kao što su: ropstvo, kmetstvo, dužničko ropstvo ili sličan položaj, c) da drugo lice započne ili nastavi sa prosjačenjem.

Kao izvršilac djela javlja se svako lice, dok je u pogledu krivice potreban direktan umišljaj učinioaca koji kvalifikuje cilj koji se izvršenjem djela želi (ili može) ostvariti.

Za ovo je djelo propisana kazna zatvora u trajanju od šest mjeseci do deset godina.

Izričito je (stav 2.) propisana kažnjivost za pokušaj u smislu umišljajnog započinjanja izvršenja radnje, bez obzira na ostvarenje njenog cilja.

Teži, kvalifikovani oblik djela (stav 3.), za koji je propisana kazna zatvora u trajanju od jedne do deset godina, kvalifikuje način preduzimanja radnje radi ostvarenja bilo koga od navedenih ciljeva. Na strožiju kažnjivost radnje izvršioca utiče način njenog preduzimanja.

U tom smislu propisuje se više alternativno propisanih načina koji ukazuju na povećani stepen težine ili opasnosti učinjenog djela, odnosno viši oblik, stepen krivice učinioaca. To su sljedeći načini preduzimanja radnje izvršenja osnovnog djela – navođenja drugog lica na postupanje koje se inače protivi njegovoj slobodno donijetoj odluci: a) upotreba sile (kao najintenzivnijeg oblika prinude) u smislu fizičke, mehaničke ili druge snage učinioaca prema drugom licu u cilju slamanja njegovog otpora ili sprječavanja pojave otpora, b) kvalifikovana prijetnja – izjava volje, najava učinioaca da će drugom licu nanijeti tešku tjelesnu povredu ili c) prevarom – dovođenjem ili održavanjem drugog lica u pogrešnoj ili nepotpunoj predstavi, znanju u pogledu postojanja kakvih činjenica.

I ovdje se radnja navođenja preduzima sa određenim ciljem koji može biti: a) da drugo lice prihvati ili nastavi eksploatatorski posao, b) da drugo lice stupi, pristane na podređeni, zavistan položaj kao što su: ropstvo, kmetstvo, dužničko ropstvo ili sličan položaj, c) da drugo lice započne ili nastavi sa prosjačenjem.

3.2.3. Radna eksploatacija

Sljedeće krivično djelo je “Radna eksploatacija” ili “Iskorištavanje rada” (§ 233.) – *Ausbeutung der Arbeitskraft*. Osnovni oblik djela, za koji je alternativno propisana kazna zatvora do tri godine ili novčana kazna, vrši lice koje iskorišćava¹⁷: a) drugo lice koristeći

¹⁶ Vidi (2026) Münchener Kommentar zum Strafgesetzbuch: StGB. Band 7: Nebenstrafrecht I. Strafvorschriften aus: AntiDopG, BtMG, BtMVV, KCanG, MedCanG, GÜG, NpSG, 5.Auflage. München: C.H.Beck, 482-486.

¹⁷ Vidi Bulte et al. (2026) Leipziger Kommentar Strafgesetzbuch – StGB. 14.Auflage. Leipzig: De

njegovo ličnu ili ekonomsku nevolju ili bespomoćnost koja je povezana s njegovim boravkom u stranoj državi ili b) drugo lice koje je mlađe od dvadeset i jedne godine. U oba slučaja učinilac koristi, zloupotrebljava tuđu ličnu ili ekonomsku zavisnost ili uzrast (mlađeg punoljetstva – nedovoljne, nepotpune duševne razvijenosti) radi eksploatacije takvog lica, odnosno radi: a) zapošljavanja, b) prosjačenja ili c) vršenja krivičnih djela. Pokušaj izvršenja djela (stav 3.) je kažnjiv.

Teži, kvalifikovani oblik djela (stav 2.), za koji je propisana kazna zatvora u trajanju od šest mjeseci do deset godina, postoji:

1) ako je radnja preduzeta prema maloljetnom licu (licu uzrasta do nenavršene osamnaeste godine),

2) ako je usljed preduzete radnje izvršenja prouzrokovana teža posljedica u vidu: a) teškog zlostavljanja, b) bezobzirnog ugrožavanja života ili c) teške tjelesne povrede drugog lica, odnosno u vidu: d) prouzrokovanja ekonomskih teškoća ili znatnog pogoršanja postojeće ekonomske situacije drugog lica i

3) ako je radnju izvršenja preduzelo više lica koja su se udružila u sastav bande (organizovano).

U lakšim slučajevima (stav 4.) se može izreći blaža kazna zatvora, bez preciziranja, kada postoji "lakši slučaj". Kada postoje "manje ozbiljni" slučajevi, odnosno manji stepen težine i opasnosti preduzete radnje izvršenja, okolnosti pod kojima je ona preduzeta, te prouzrokovanih posljedica u spoljnom svijetu, predstavlja faktičko pitanje koje sud rješava u svakom konkretnom slučaju.

Poseban oblik ispoljavanja ovog krivičnog djela (stav 5.) predstavlja djelatnost pomaganja, olakšavanja, koja je dobila karakter samostalne inkriminacije, za koju je alternativno propisana novčana kazna ili kazna zatvora do dvije godine. Ovo se djelo sastoji u: a) dogovaranju (postizanju saglasnosti volja) eksploatorskog zapošljavanja drugog lica ili b) iznajmljivanjem poslovnih ili stambenih prostora za radnu eksploataciju drugog lica.

3.2.4. Iskorišćavanje (eksploatacija) lišenjem slobode

Posljednje krivično djelo ove vrste pod nazivom "Iskorišćavanje (eksploatacija) lišenjem slobode" (§ 233a.) - *Ausbeutung unter Ausnutzung einer Freiheitsberaubung* se sastoji u specifičnom obliku eksploatacije drugog lica. Radnju izvršenja djela, kojom se povređuje lična sloboda kretanja drugog lica, čini oduzimanje (lišenje) slobode drugog lica koje se preduzima na dva načina: a) zatvaranjem – onemogućavanjem drugome da napusti prostor u kome se nalazi protivno njegovoj volji ili b) na drugi, bilo koji, način¹⁸.

Za postojanje djela je potrebno da se protivnopravno oduzimanje slobode kretanja drugog lica preduzima sa ciljem (svrhom) njegovog iskorišćavanja (eksploatacije): a) bavljenjem prostitucijom, b) zapošljavanjem, c) prosjačenjem ili d) za vršenje krivičnih djela, ali protivno njegovoj slobodno donijetoj odluci.

Za ovo je djelo propisana kazna zatvora u trajanju od šest mjeseci do deset godina. Prema izričitoj zakonskoj odredbi (stav 2.), pokušaj iskorišćavanja drugog lica koji je ostao neuspješan, kažnjiv je.

U lakšim slučajevima se može izreći blaža kazna zatvora, bez preciziranja kada postoji "lakši slučaj". Radi se o faktičkom pitanju koje sud rješava u svakom konkretnom slučaju,

Gruyter, 521-525.

¹⁸ Vidi Fischer, T., Anstötz, S., Lutz, H.J. (2026) Strafgesetzbuch – StGB mit Nebengesetzen. Kommentar. 73.Auflage. München: C.H.Beck, 414-417.

a na bazi, temelju utvrđenih objektivnih, odnosno subjektivnih okolnosti.

4. ZAKLJUČAK

Na temelju relevantnih međunarodnih dokumenata, univerzalnog ili regionalnog karaktera, a u prvom redu posljednjih direktiva Evropske unije, najveći broj savremenih evropskih krivičnih zakonodavstava inkriminiše različite djelatnosti u okviru trgovine ljudima, primarno ženama ili djecom, sa ciljem njihove eksploatacije za različite namjene (najčešće radi seksualnog iskorišćavanja, majčinstva, pornografije, prostitucije ili radne eksploatacije). U tom pogledu se ne razlikuje u većoj mjeri analizirano krivično zakonodavstvo Njemačke (kroz osnovno djelo uz četiri posebne, specifične samostalne inkriminacije).

Iskorišćavanjem nemoće, nevolje, uzrasta ili drugog oblika ranjivosti žrtve (pasivnog subjekta) nad kojim učinilac uspostavlja specifične oblike "kontrole ili nadzora", krivično djelo trgovine ljudima se, prema zakonskim rješenjima u obje države, sastoji u preduzimanju različitih djelatnosti prodaje, kupovine, razmjene, prenosa, primanja, prevoza, skrivanja, sklanjanja ili regrutovanja drugog lica, uključujući prenos kontrole nad njim na različite načine: silom, prijetnjom, obmanom ili sl., odnosno sa različitim ciljevima koji uključuju eksploataciju i iskorišćavanje u različitim pojavnim oblicima ispoljavanja.

Teže kvalifikacije ovog krivičnog djela su vezane za: način izvršenja (u vidu kolektivnog krivičnog djela ili izvršenja djela od strane organizovane, zločinačke, kriminalne grupe); svojstvo žrtve (dijete ili maloljetnik ili nemoćno ili ranjivo lice) ili prouzrokovane teže posljedice (u vidu izazivanja smrti, zlostavljanja ili teškog tjelesnog povređivanja žrtve).

Specifična su rešenja ove inkriminacije predviđena u obliku: blažeg kažnjavanja učinoca u "manje izbiljnim slučajevima", kada postoji lakši, privilegovani oblik ovog djela (Njemačka); ili kažnjavanja za podstrekavanje ili pomaganje kao za samostalno krivično djelo, a ne za oblik saučesništva.

LITERATURA

- Arzt, G., Weber, U. (2000) Strafrecht. Besonderer teil. Lehrbuch. Bielefeld: Gieseking.
- Arzt, G., Weber, U., Hilgendorf, E. (2021) Strafrecht. Besonderer teil. 4. Auflage. Bielefeld: Gieseking, 221-225.
- Bulte et al. (2026) Leipziger Kommentar Strafgesetzbuch – StGB. 14.Auflage. Leipzig: De Gruyter, 521-525.
- Bunić, Ž. (2011) Pravni i institucionalni okvir za suzbijanje trgovanja ljudima u Republici Hrvatskoj. Doktorska disertacija. Zagreb: Pravni fakultet.
- Burkhardt, J., Laufhütte, H., Odersky, W. (2007) StGB Leipziger kommentar: großkommentar. Berlin: W. de Gruyter.
- Danziger, R. (2006) Where are the victims of trafficking. Forced Migration Review, nummer 25, 10-12.
- Dreier, F., Tröndle, H., Schwarz, O.G. (1995) Strafgesetzbuch und Nebengesetze. 47.Auflage. München: C.H.Beck.
- Eisele, J., Heinrich, B. (2024) Strafrecht Besonderer Teil: für Studienanfänger. Kohlhammer Verlag.
- Fischer, T., Anstötz, S., Lutz, H.J. (2026) Strafgesetzbuch – StGB mit Nebengesetzen. Kommentar. 73.Auflage. München: C.H.Beck, 414-417.
- Fritzen, P., Markus, W., Volker, K. (1991) Strafrecht, Besonderer Teil. Band 1 Besonderer Teil ohne Vermögensdelikte. Kohlhammer.
- Gál, I. L. (2023). Magyar büntetőjog – Különös rész. Osiris kiadó.
- Görgényi, I. et al. (2020) Magyar büntetőjog. Különös rész. Budapest: Wolters Kluwer Hungary.

- Görgényi, I. et al. (2013) Magyar büntetőjog [elektronikus dok.]: különös rész. Budapest: Complex.
- Haro, O. (2015) Grundkurs Strafrecht. Die einzelnen Delikte. 7.Auflage. Berlin: De Gruyter Recht.
- Hautzinger, Z. et al (2008) Einfuhrung in das ungarische. Strafverfahrensrecht. Passau: Schenk Verlag.
- Hellmann, U., Heinrich, M. (2021) Strafrecht Besonderer Teil. Band 2: Vermögensdelikte. 18., überarbeitete Auflage. Kohlhammer.
- Hoffmann-Holland, K. (Hg.) (2015) Strafrecht Besonderer Teil. 1. Auflage. Mohr Siebeck.
- Horvath, T., Levay, M. (2013) Magyar büntetőjog. Kulonos resz. Budapest: Wolters Kluwer Hungary.
- Iljkić, D. (2008) Kaznenopravni i kriminalistički aspekti trgovanja ljudima. Magistarski rad. Zagreb: Pravni fakultet.
- Javor, I. (2003) Suzbijanje trgovanja ljudima. Carinski vjesnik br. 10, 31-37.
- Karović, S., Simović, M.M. (2019) Krivičnopravna autonomnost i specifičnost krivičnog djela međunarodna trgovina ljudima. Godišnjak Fakulteta pravnih nauka. godina 9, broj 9, Banja Luka, 201-214, DOI: 10.7251/GFP1909201K.
- Karsai, K., Zsomora, S. (2010) Criminal law in Hungary. Hague: Kluwer Hungary.
- Kerezi, K., Lévy, M. (2008) Criminology, Crime and Criminal Justice in Hungary. European Journal of Criminology. 5, 239. DOI: 10.1177/1477370807087646.
- Kindhäuser, U. (2011) Strafrecht. Besonderer teil I. Straftaten gegen Persönlichkeitsrechte. Staat und Gesellschaft. 5.Auflage. Baden-Baden: Nomos.
- Kluszczewski, D. (2025) Strafrecht Besonderer Teil. Lehrbuch zum Strafrecht der Bundesrepublik Deutschland. Seiten: Unveränderte eBook-Ausgabe. DOI 10.1628/978-3-16-167302-3.
- Kovčović, I. (2003) Trgovanje ljudima – kriminološki i kaznenopravni aspekt. Hrvatski ljetopis za kazeno pravo i praksu br. 2, 665-718.
- Krey, V., Hellmann, U. (2015) Strafrecht. Besonderer teil. 17. Auflage. Stuttgart: Kohlhammer.
- Krey, V., Hellmann, U., Heinrich, M. (2024) Strafrecht Besonderer Teil. Band 1: Besonderer Teil ohne Vermögensdelikte. 18., überarbeitete. Kohlhammer.
- Lackner, K., Kuehl, K. (1997) Strafgesetzbuch mit Erläuterungen 22. Auflage, München: C.H.Beck.
- Lőrincz J., Nagy, F. (1997) *Börtönügy Magyarországon*. Budapest: Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága.
- Milivojević, L. (2005) Organizirani kriminalitet i trgovanje ljudima. Hrvatska pravna revija br. 5, 88-95.
- Ofak, L., Munivrana Vajda, M. (2019) Preporuke za poboljšanje hrvatskog pravnog okvira i mjera za suzbijanje i prevenciju trgovanja ljudima. Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu br. 1, 59-87.
- Petrović, D. (2012) Nacionalna zakonodavstva u svjetlu harmonizacije sa međunarodnim standardima za eliminisanje trgovine ljudima. Strani pravni život br.1, 66-86.
- Rengier (2026) Strafrecht. Besonderer teil II. Delikte gegen Person und die Allgemeinheit. 27.neu bearbeitete Auflage. München: C.H.Beck, 294-298.
- Ristivojević, B. (2015) Mit o trgovini ljudima u međunarodnom krivičnom pravu. Novi Sad: Pravni fakultet.
- Simović, M.M. (2024) Trgovina ljudima kao oblik kriminaliteta nasilja: evropski standardi i pravo Bosne i Hercegovine. Referat podnesen na X međunarodnoj naučnoj konferenciji Društvene devijacije, održanoj u Banja Luci 21. i 22. juna 2024. godine na temu "Ne nasilju - kroz sistem društvenih vrijednosti i kulturu". Zbornik radova, Banja Luka, str. 83- 90.
- Simović, M.V., Simović, M.M. (2024) Trgovina ljudima u pravu Bosne i Hercegovine (I deo). Izbor sud-ske prakse. Beograd, broj 5-6, str. 73- 77.
- Simović, N.M., Simović, M.M. (2025) Krivična odgovornost za trgovinu djecom: međunarodni standardi i pravo Bosne i Hercegovine. Zbornik radova sa II Međunarodnog naučnog tematskog skupa „Deca u ratu i iz rata” 26. i 27. jun 2025. godine u Novom Sadu, u organizaciji Univerziteta Privredna akademija u Novom Sadu uz podršku Ministarstva nauke, tehnološkog razvoja i inovacija Republike Srbije., str. 243-260, DOI: 10.70647/durir25243S.
- Toth, M., Nagy, Z. (2014) Magyar büntetőjog. Kulonos resz. Budapest: Osiris.

- Veber, S., Koštić, Z. (2011) Obilježja trgovanja ljudima u Republici Hrvatskoj. *Policija i sigurnost* br. 2, 203-210.
- Vormbaum, T. (2016) *Einführung in die moderne Strafrechtsgeschichte*. 3. Auflage, Berlin und Heidelberg.
- Wegner, K. et al. (2024) *Strafrecht Besonderer Teil I: Delikte gegen die Person und die Allgemeinheit*, <https://dskript.de>script>.
- Wessels, J., Hettinger, M. (1999) *Strafrecht. Besonderer Teil/1: Straftaten gegen Persönlichkeits- und Gemeinschaftswerte*. 23. Auflage, Heidelberg: C.F.Müller.
- Wessels, J., Hillenkamp, T. (2015) *Strafrecht. Besonderer teil*. 37. Auflage. München: C.H.Beck.

Human Trafficking in the Criminal Legislation of the Federal Republic of Germany

Prof. dr Marina M. Simović

Secretary at the Ombudsman for Children of the Republic of Srpska; Full professor, Faculty of Legal Sciences of the Pan-European University "Apeiron" in Banja Luka; marina.simovic@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0008-3330-4023>

Abstract: As a serious international crime directed against human dignity, fundamental freedoms and rights, human trafficking is, based on international documents of the UN and the Council of Europe, prescribed as a specific criminal offense in several European criminal legislations. Given that the source of this incrimination is found in international standards, its content, characteristics, and forms or modes of manifestation are regulated in different ways in national laws. The paper analyzes the concept, elements and characteristics of the criminal offense of human trafficking in criminal legislations Federal Republic of Germany. In this context, it points on the legislations in terms of the legal regulation of the criminal offense of human trafficking in various forms of manifestation.

Keywords: human trafficking, exploitation, victim vulnerability, criminal offense, punishment.

This work is licensed under a **Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License**.